

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 581 [1820/1821]

10

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

דברי הימים א יח יט

שמונה עשר אלף : יג וישם באדום נציבים ויהיו
באדום עבדים לדוד וישע יהוה את דוד בכל
אשר הלך : יד וימלך דוד על כל ישראל ויהי
עשה משפט וצדקה לכל עמו : טו ויואב בן צרויה
על הצבא ויהושפט בן אחילוד מזכיר : טז וצדוק
בן אחיטוב ואבימלך בן אביתר כהנים ושושן
ספר : יז ובניהו בן יהוידע על הכרתי והפלתיו ובני
דוד הראשנים ליד המלך :

יט ח ויהי אחרי כן וימת גחש מלך בני עמון וימלך
בנו תחתיו : ט ויאמר דוד אעשה חסד עם

חנן ר ש י

ח' וצידו היה כלי כסף וכלי זהב וכלי נחשת : יג וישם באדום נציבים . שנטונים
שלא רצה להמלוך עליהם מלך : יד משפט וצדקה . משך עלמו מלהלחם עוד
ומלחמה ולבח עוד במלחמו והיה יושב וסופט תמיד ישראל בצדקה : טו ויואב על
הצבא . לפי שמשך ידו מלמדת עוד בצבא הניח יואב על הצבא להלחם כל מלחמתו
כל זה מוסב עליו עשה משפט וצדקה ומה שהפסי' ויואב על הצבא משום הכי הולך
שלא החמו' הוחיל ודוד עשה משפט חס כן לח' היו ישראל עוד נלחמו' לכך נאמר ויואב
על הצבא : מזכיר . חוזר לרחש שהי' מזכיר היזה דין צא לפני המלך תחיל' דוגמת
לכז' את ספר הזכרונות דברי הימי' : טז ואשח סופר . החינד מזכיר וששח
כוח על ידו . יז על הכרתי והפלתיו . פתרונו חומות היו כדכתיב (לפני' ב')
היו גוי כרחים ומחומותם היו עם דוד הנשים גבורי חיל ובניהו עליהם ודוגמת
(בשמואל כ' ט' ו) וכל עבדיו עובדים על ידו וכל הכרתי וכל הפלתי וכל הגתים וגו'
ובני דוד הראשונים ליד המל' . פתרונו ובני דוד היו תמיד רהשנים חלל מלך לעשות
כל זרכו :

יט (ב) כי עשה אנני עמי חסד . נקח דוד חניו וחמו ואתיו וצית חביו והוכיב

ב א ו י ר

ששור : ויעש' דוד שם , בשבו מהכותו את ארם בניח מלח , ששנה עשר אלף , שיעורו :
ויש' דוד שם בניח מלח , ששנה עשר אלף , בשבו מהכותו את ארם , והוא כמו הכוך ,
כ' ופירושו , כי בשבו מהכותו את ארם , עשה לו בניח מלח שם , כי ינח שמו , שהכה .
ששנה עשר אלף , וזה היה באדום . " ודכה בניחוד החכר ר' שמואל דעניב באלד כ"י
לספר שמואל (במקום הנזכר) , ובניחוד ספר תהלות (במקום הנזכר) " לכה ס' ר'
יואל ברי' לז"ל . (ג) וישם באדום נציבים . מוסב על המלך דוד , וכן אשר נספר

פָּאָן אָדוּם , אִים זאָלצטאַלע , אַכטצעהן טויווענד פּאָן . [יג] דויד
 זעצטע שטאַטמאַלטער אין אָדוּם , אונד אַללע עדאָמיטער וואָרדען
 קנעכטע דויד'ס . זאָ שטאַנד דער עוויגע דויד בייא איבעראַלל , וואָ ער
 הינצאָג . [יד] דויד העררשטע נון איבער גאַנץ ישׂראל , אונד איכטע
 רעכטאונד גערעכטיגקייט געגען זיין גאַנצעס פּאָלק . [טו] יואב , זאָהן
 דער צרויה , וואָר איבער דאז העער ; יהושפט , זאָהן דעם אחילוד ,
 וואָר קאַנצלער . [טז] צדוק , זאָהן דעם אחיטוב , אונד אבימלך ,
 זאָהן דעם אביתר , וואָרען פּריסטער ; שישא וואָר געהיימשרייבער .
 [יז] בנייהו , זאָהן דעם יהוידע , וואָר איבער דיא פּרתי אונד פּלתי ;
 דויד'ס עלטערע זעהנע וואָרען אימטער אום דען קעניג .

יט [א] נאָך דיזעם שטאַרב נחש , קעניג דער זעהנע עמוֹן'ס , אונד
 זיין זאָהן רעגירטע אָן זיינער שטעללע . [ב] דאָ שפּראַך דויד :

איך

באור

שמואל (סס פסוק יג"ד) : ויעשדוד סס , בצבנו מהכותי את ארס , בניא מלח , שמה
 צטר אלף , ויסס כאלום נביים , בכל אדום סס נביים . ועל פי זה תרגומתי פה בלשון
 אשכנזית . (טו) מזכיר . הוא היה ויען ככבר בחבר המלכות , אשר הזכיר את המלך
 זאת יועזר , יודעי בניה לעתים , לדעת מה יעשה המלך במדינות מלכותו . וכעין זה
 מתורגם אשכנזית . (טז) וצדוק בן אחיטוב ואבימלך בן אביתר כהנים . ובשמואל
 ב' (כ' כ"ה) : וצדוק ואביתר כהנים , ואבימלך בן אביתר . שני כהנים היו נקראים
 בשם אחימלך , האחד היה אחימלך , בן אחיטוב (שמואל א' כ"ב , ט' י"א) , והשני
 היה אחימלך , בן אביתר (שמואל ב' ט' י"ז) , הנקרא פה אבימלך , בשמואל א' א' א' .
 ושוא סופר . ובשמואל (סס) : ושניה סופר , ובשמואל ב' (כ' כ"ה) כתיב : ושוא
 סופר , וקרי : ושוא סופר . (יז) על הכרתי והפלתי . פירוני , אומות היו , כדכתיב
 (צפניה ב' ה') היו גוי כריתים ומאומותם היו עם דויד אנשים גבורי חיל , ונבניה עליהם ,
 ודומא בשמואל (ב' ט' י"ח) : וכל עבדיו עוברים על ידו , וכל הכרתי וכל הפלתי , וכל
 הגתים וגו' . (י"ח) . **הַכְרַתִּי וְהַפַּלְתִּי** . אנשי מלחמה האלה , אשר היו שומרים
 לראש המלך דוד (י"ח) . **קַעֲנִיגְלִיכֶּה לַיִּבּוּאָכֶּה** , כאומר בשמואל
 (ב' ט' י"ח , כ' ז' י"ז) ובמלכים (א' ל"ח מ"ד) , היו מעם פלשתים , והיו נקראים
כַּרְתִּי על שם ארנס ועמם , וכן קרא הכתיב את ארץ פלשתים **הַכְרַתִּי** (שמואל א'
 : "למ"ד י"ד ט"ז) , ויזקאל אמר (סס כ"ה ט"ו) : הנני טטה , ידו על
 פלשתים , והכרתי את כַּרְתִּים , והאנתי את ארצת חוף הים , ונפניה אמר (סס
 ב' ה') : היו יושביה כל : הים , גוי כַּרְתִּים , דבר ה' עליכם , כנען , ארץ
 פלשתים , והיו נקראים גם פלתי , כמו : פלשת , בחסרון אות אחת . והנה
 בשמואל (ב' ט' י"ח) אמר : ונבניהו , בן יהוידע , והכרתי ופלתי , והוא
 כמו : על הכרתי והפלתי , האומר פה . ובני דויד הראשונים ליד המלך . מטעמי
 המקרא נראה , כי מלת הראשונים היא תואר למלת ובני דויד , כי מלת ובני דויד
 מנוקדת בטעם מרכא , שהיא טעם מזרת , ומלת הראשונים בטעם טפחא , שהיא
 טעם מפסיק , ועל פי זה תרגומתי . והנה בשמואל (סס) אמר : ובני דוד כהנים היו .
ט (א) ויסח נחש טלך בני עמוֹן . ובשמואל (ב' י"ד א') : וימת מלך בני עמוֹן .

ה ר ג ו מ א ש כ נ ז י

א"ך ווילל פריינדשאפט צייגען געגען חנון, זאָהן דעם נחש, וויילזיין
 פֿאַטער געגען מיך פֿריינדשאפט צייגעט; " אונד דויד שיקטע געזאָגט.
 טע, איהן וועגען זיינעם פֿאַטערס צו מרעסטען. דיא דינער דויד'ס
 קאַמען אין דאָ לאַנד דער זעהנע עמוֹן'ס, צו חנון, איהן צו מרעסטען.
 [ג] נון שפראַכען אַבער דיא פֿירסטען דער זעהנע עמוֹן'ס צו חנון:
 " עהרעט דויד דיינען פֿאַטער אין דיינען אויגען, דאָס ער דיר מרעס.
 מער זאָנדטע? יא, אום צו דורכווען, אומצוקעהרען אונד דאָ לאַנד
 אויזצוקובדשאפטען קאַמען זיינע דינער צו דיר. " [ד] הוראויף לים
 חנון דיא דינער דויד'ס נעהמען, שערען, איהרע קליידער האַלב אַב.
 שניידען, ביז אַן דיא שאַאם, אונד זיא היננעהען. [ה] זיא גינגען
 חנון אונד מאַן מעלדעטע דויד פֿאָן ריזען מעננערן; ער זאָנדטע איהנען
 ענטגעגען, דאָ דיא מעננער זיך זעהר שעמטען. דער קעניג לים זאָגען:
 " בלייבט אין יריחו ביז אייער באַרט ווידער געוואַכסען איזט, אינד
 קעהרעט דאָן צוריק. " [ו] דאָ נון דיא זעהנע עמוֹן'ס זאָהען, דאָס
 זיא זיך בייא דויד פֿעהרהאַסט געמאַכט האַמטען, זאָ זאָנדטע חנון אונד
 דיא זעהנע עמוֹן'ס טויוענד ככר זילבער, זיך אויז ארם נהרים, ארם
 מעכה אונד צובה וואָגען אונד רייטערייא צו מיטהען. [ז] זיא מיטהעטען

ב א ו ר ז יך

ווימלוד בנו החתיו. ובשואל (שס): וימלך סנון בנו תחתיו. (כ) כי עשה
 אביו עמי חסד. ומהו חסד? כשהיה דוד בורח מפני שאול, באו אליו אביו ואמו ואחיו,
 וינחם את פני מלך שאול, ויאמר לו, ינא כא אביו ואמי אתכם (שואל א' כ"ב א' ג' ד'),
 והרגם, חוק מאת מהם, שברח, שכלט לארץ בני עמון, אכל נחש. (מדרש רבי תנחומא
 בפרשת וירא אליו). וראה בדברי ר"ש ז"ל בזה. וישלח דויד מלאכים לנחמו על אביו.
 ובשואל (ב' יו"ד ב'): וישלח דוד, לכחמו ביד עבדיו אביו, והענין אחד. (ג) הלא בעבור
 לחקור זכו'. ובשואל (שס פסוק ג'): הלא בעבור חקור את העיר, ולהגלה ולהפכה,
 שלח דוד את עבדיו אליך. (ד) ויגלחם. כמו שאמר בספר שואל (שס פסוק ד'):
 ויגלח את בני זקנס. (ה"ק) - מרויהם. לבושיהם, מן מדו נד (ויקרא י"ג).
 (ה"ל). עד המפשעה. פירוש הערה, והוא מן אפשעה נה (ישעיה כ"ז ד'), וכן
 בינה הערה בהגלים גם כן: ולא עשה הגליו (שואל ב' י"ט כ"ה), ובמקומו בשואל
 (שס): עד שתותיהם, והוא גם כן כינוי לערה. (ה"ל). (ה) וילכו. מוסב על
 עבדי דוד, הנזכרים בפסוק הקודם, וכן תרגמתי אשכנזית, ומלת וילכו, האמורה פה,
 חסרה בספר שואל (שס פסוק ה'). (ו) התבאשו. ענין תיעוב ומיאוס, כמו
 שימאס ארם בדבר המבאיש. (בן מלך). ומלת התבאשו מענין להבאישני ביושב הארץ
 (ראשית ל"ד למ"ד), וראה שס בתרגום רמב"ם ז"ל. ובשואל (שס פסוק וי"ג):
 בבאשו. וישלח חנון ובני עמון וגו'. ובשואל (שס): וישלחו בני עמון, וישכרו את
 ארם בית ראובן ואת ארם טובא. (ז) וישכרו להם שנים ושלושים אלף רכב ואח מלך
 מעכה

חנון בן נחש כי עשה אביו עמי חסד וישלח דויד
 מלאכים לנחמו על אביו ויבאו עבדי דויד אל ארץ
 בני עמון אל חנון לנחמו : ויאמרו שרי בני עמון
 לחנון המכבד דויד את אביך בעיניך כי שלח לך
 מנחמים הלא בעבור לחקר ולהפך ולרגל הארץ
 באו עבדיו אליך : ויקח חנון את עבדי דויד
 ויגלהם ויכרת את מדויהם בחצי עד המפשעה
 וישלחם : וילכו ויגידו לדויד על האנשים וישלח
 לקראתם כי היו האנשים נכלמים מאד ויאמר
 המלך שבו בירחו עד אשר יצמח זקנכם ושבתם :
 ויראו בני עמון כי התבאשו עם דויד וישלח חנון
 ובני עמון אלה כבר כסף לשבר להם מן ארם
 גהרים ומן ארם מעכה ומצובה רכב ופרשים :
 וישברו להם שנים ושלשים אלה רכב ואת מלך

מעכה ד ש י

במחז מלך מואב דכתיב (שמואל א' כ"ג) וילך דוד משם מצפה מואב ויאמר
 אל מלך מואב יאל נח חזי ואמי אתכם וצאו בני מואב והרגום כולם חזן מאיכו אחי
 דוד שברח לארץ בני עמון וקבלו נחש מלך בני עמון שהרי לא נזכרו עוד חזן מאליהו
 שכתוב במתלוקות בנשיאים ליהודה אליהו מאחי דוד והו אשר עשה חזיו ענוי חסד
 (לקמן א' כ"ז) ועל פי אותה חיצה הכה דוד את מואב והתעולל בהם יותר מיתר
 חויביו דכתיב (בשמואל ב' ח') ויד דוד את מואב וגו' : (ג) המכבד דוד את חביב
 בעיניך . והלא כתיב בתורתם לא תדרוש שלום וטובתם (דברים כ"ג) וכבוד אתה
 שמניח מנות אקיו וצא לדרוש שלום ולכבוד חביב שלח לך מנחמי' הלא בעבור לחקור
 וגו' : (ד) מדויהם . כמו מדווגד (ויקר' ו') . בחצי עד המפשעה . עד ערותן פנים
 ואחור (ובשמואל ב' ט') כתיב שפותיהם עד ערותן כמו חשופי שת ערות מוצרי' (ישעיה'
 ג') : (ו) מן ארם נהרים ומן ארם מעכה . ארמים הרבה היו והיו ארם מעכה

ב א ו ר

מעכה ואח עמו . ובשמואל (טט) : עשרים אלף רגלי . ואת מלך מעכה אלף איש .
ואיש

דבר הימים א יט

מַעֲכָה וְאֵת עֲמוֹ וַיָּבֹאוּ וַיִּחַנּוּ לִפְנֵי מִירְבָּא וּבְנֵי עֲמוֹן
 נֶאֱסָפוּ מֵעֲרֵיהֶם וַיָּבֹאוּ לְמִלְחָמָה : ח וַיִּשְׁמַע דָּוִד
 וַיִּשְׁלַח אֶת יוֹאָב וְאֶת כָּל צְבָא הַגְּבוּרִים : ט וַיֵּצְאוּ
 בְנֵי עֲמוֹן וַיַּעֲרְכוּ מִלְחָמָה פֶּתַח הָעִיר וְהַמְּלָכִים
 אֲשֶׁר בָּאוּ לְבָדָם בַּשָּׂדֶה : י וַיֵּרָא יוֹאָב כִּי הָיְתָה
 פְּנֵי הַמְּלָחָמָה אֵלָיו פָּנִים וַאֲחֹר וַיִּבְחַר מִכָּל
 בַּחֹר בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לְקִרְאֵת אָרֶם : יא וְאֶת יִרְמֵי
 הָעַם נִתְּנָבִיד אֲבִשֵׁי אָחִיו וַיַּעֲרְכוּ לְקִרְאֵת בְּנֵי עֲמוֹן :
 יב וַיֹּאמֶר אִם תִּחְזַק מִמֶּנִּי אָרֶם וְהָיִיתָ לִי לְתִשׁוּעָה
 וְאִם בְּנֵי עֲמוֹן יִחְזְקוּ מִמֶּךָ וְהוֹשַׁעְתִּיךָ : יג חֲזַק
 וְנִתְּחַזְּקָה בְּעַד עֲמוֹנוֹ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיְהִי הַטּוֹב
 בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה : יד וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ לִפְנֵי
 אָרֶם לְמִלְחָמָה וַיָּנוּסוּ מִפְּנָיו : טו וּבְנֵי עֲמוֹן רָאוּ כִּי

ר ש י גס

אֶרֶם הַיּוֹשֵׁבִי בְּמַעֲכָה וּמִן אֲרָמוֹס וּשְׁבִים עַל נֶהַר פְּרַת וְאֶרֶם צוֹבָה וְאֶרֶם סַחַס הוּא
 עֵיקַר הָאָדָם וְכֵן עֲמוֹנִים הַיּוֹשֵׁבִי בְּמַעֲוֵן קְרוּיִם עֲמוֹנִי וְעֵיקַר הָאָדָם בְּשָׂר וּנְקוּמוֹת
 וְכֵן בְּנֵי עַשׂו בְּאֶרֶץ שְׂעִיר וְהַעֵיקַר בְּאֶדוֹם : (ט) לְבָדָם בַּשָּׂדֶה . חֲלָקוֹ חַיִּילוֹת לְשִׁמִּי
 מֵעֲרֹכֹת בְּנֵי עֲמוֹן בְּמַעֲרָכָה אַחַת פֶּתַח הָעִיר כְּנֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר עִמָּהֶם
 בְּמַעֲרָכָה אַחֲרַת לְבָדָם בַּשָּׂדֶה מֵאֲחֹר לְיִשְׂרָאֵל : (יא) צִיד חֲבָשִׁי . לְחֲבָשִׁי שֶׁבָּל דְּבָרֵי
 הַיּוֹשֵׁבִי בְּחִיב חֲבָשִׁי וְגַם חֲבָשִׁי קְרִינִי . לְבַד מֵאֵלּוּ שְׁנַיִם שִׁנְאוֹ מִן הַכֹּלָל עַל פִּי הַמִּסּוֹר'
 וְלִכְךָ בְּכָל הַסֵּפ' הַזֶּה חֲבָשִׁי שְׁכָל הַסֵּפ' הַזֶּה נִכְתָּב בְּשִׁבְלֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל דָּוִד וְחֵין זֶה כְבוֹדוֹ
 שֶׁיִּקְרָאוּ לְבָן אַחֲתוֹ חֲבָשִׁי דְּמַשְׁנֵי גַם אֲנִי חֲשׂוֹב כְּדוֹד כִּי חֲבָשִׁי הוּא יֵשִׁי לְכָךְ בְּכָל הַסֵּפֶר

ב א ו ר

זֶהוּ טוֹב שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲלֶף אִישׁ , וְהֵנָּה מִנֵּה שֶׁשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֲלֶף אִישׁ מֵאֶרֶם צִיבָה רַחֲוֹב ,
 מֵאֶרֶם צוֹבָה וּמֵאִישׁ טוֹב , לְבַד מֵאֲחַשְׁוֹ מֶלֶךְ מַעֲכָה וְשִׁבְלֵי אֲלֶף בְּמַסְפֵּר , וְהֵם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
 אֲלֶף רֶכֶב , שֶׁהוֹכִיר פֶּה לְבַד מֵאֲלֶף מַעֲכָה וְעַמּוֹ , וְהֵיכָּה פִירוֹשׁ : שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֲלֶף רֶכֶב ,
 שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֲלֶף אִישׁ עִם הַרְכָּב , כִּי בָּמִי קִדְּם הֵם נִלְחָמוּ אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה עַל
 הַמַּרְכָּבוֹת , אוֹ אֲלֶיךָ , כְּנוֹדַע , וְעַל פִּי זֶה תְּרַנְּמֵתִי אֲשַׁכְּנוֹת . וַיָּבֹאוּ וַיִּחַנּוּ לִפְנֵי מִירְבָּא
 וְכו' . אֲנָשֵׁי הַחֵיל , אֲשֶׁר בָּאוּ לַעֲזֹרַת בְּנֵי עֲמוֹן , בָּאוּ וַיִּחַנּוּ לִפְנֵי מִירְבָּא , וּבְנֵי עֲמוֹן גַּם הֵם
 הִתְאַסְּפוּ

ח ר ג ו ם א ש כ נ נ ו י פ ח

וּיך צווייא אונד דרייסיג טווענד מאן מיט וואַגען אונד דען קעניג פֿאַן מעכה אונד זיין פֿאַלק, וועלכע קאַמען, אונד זיך פֿאַר מידכא לאַגער, טען; דיא זעהנע עמוֹן'ס פֿערוואַממעלטען זיך אויך אויז איהרען שטעדטען אונד ריקטען העראַן צום קריגע. [ח] דויד הערטע עס, אונד זאַנד. טע יואב מיט דעם גאַנצען העערע דער העלדען היז. [ט] דיא זעהנע עמוֹן'ס צאגען אויז, אונד בילדעטען איינע שלאַכטאַרדנונג אַן דעם טהאַרע דער שטאַרט; דיא קעניגע אַבער, דיא הערכייא קאַמען, גאַמען איינע בעזאָגדרע שטעללונג אים פֿעלדע. [י] יואב זאַה נון, דאַס דיא שלאַכטאַרדנונג, פֿאַן פֿאַרן אונד פֿאַן הינטען, געגען איהן געריכטעט וואַר; ער וועהלטע דאַהער דיא ערלעזענסטען קריגער אין ישראל, אונד שטעללטע זיא אויף געגען ארם. [יא] דאַז איבריגע פֿאַלק איבערלים ער דער לייטונג אבשויס, זיינעם ברודערס, אונד דווע שטעללטען זיך געגען דיא זעהנע עמוֹן'ס אויף. [יב] אונד יואב שפראַך (צו זיינעם ברודער): ״ווירד מיר ארם צו שטאַרק, זאַ זייא דוא מיינע הילפע; ווערדען דיא זעהנע עמוֹן'ס דיר צו שטאַרק, זאַ העלפֿ' איך דיר. [יג] זייא טאַפֿפער, לאַס' אונז טאַפֿפער זיין פֿיר אונזער פֿאַלק, פֿיר דיא שטעידטע אונזערס גאַטטעם! אונד דער עוויגע טהוע, וואַס איהם געפֿעללט.״ [יד] דאַן ריקטע יואב מיט דעם פֿאַלקע, דאַז צייא איהם וואַר, געגען ארם אין דיא שלאַכט, אונד זיא פֿלאַהען פֿאַר איהם. [טו] דיא זעהנע עמוֹן'ס זאַהען, דאַס ארם פֿלאַה, אונד זיא פֿלאַהען אויך פֿאַר אבשוי, זיינעם ברודער, אונד צאָגען ווידער אין דיא שטאַרט;

י ו א ב ב א ו ר

התאספי יחד ועריהם, ונאו להלחם עם ישראל. (ח) צבא הגבורים. כמו צבא דגבורים, וכא נפרד במקום כמיכות, כמו טורים, אבן, (סמות כ"ס י"ז), תמורת טורי אבן, אמרים אמת (משלי כ"ב כ"א), תחת אמרי אמת, ודומיהם, ובשואל (שס פסוק ז"ן): הפנח הגבורים, והענין אחד. (ט) ויצאו בני עכו. יצאו ממחנה נחש לקראת חיל ישראל. פתח העיר. על פתח שער העיר טירבא, אשר חטו לפניה בני עמון וחיל עזריהם. (למעלה מזה פסוק ז"ן), ובשואל (שס פסוק ח"ח): פתח השער, והוא שער העיר. והמלכים אשר באו. ארם כנח ורחוב ואיש טוב ומועכה (שואל שס) * (יא) ויערכו. לשון רבים, והסגנון ולכשיו, ובשואל (שס פסוק י"ד): ויערוך, לשון יחיד, ומוסג על חשבי לבדו. (טו) ויבא יואב ירושלים. ובשואל (שס פסוק י"ד): וישב יואב מעל בני עמון. ויבא ירושלים. (טז) וירא ארם וגו'. ובשואל (שס פסוק ט"ו): וירא ארם, כי כנף לפני

ה ר ג ו ם א ש כ נ ו י

יזאב גיג היראויף צוריק נאך ירושלים . [טו] דא נון ארם זאה , דאס
זיא פאן ישראל געשלאגען ווארען , זאנדטען זיא באטען , אונד ליסען
ארם יענוייטס דעס שטראמעס אויזציהען ; שופך , דער פעלדהערר
דעס הררעור , פיהרטע זיא אן . [יו] דים ווארדע דויד געמעלדעט ,
אונד ער פערזאממעלטע גאנץ ישראל , צאג איבער דען ירדן , עהררייכ .
טע זיא אונד שטעללטע איינע שלאכטארדנונג געגען זיא אויף ; אונד דא
נון דויד דיא שלאכטארדנונג געגען ארם אויפגעשטעללט האטטע , זא
קעמפפטען זיא געגען איהן . [יח] אבער ארם פלאה פאר ישראל ,
אונד דויד ערשלוג פאן ארם זיבען טויזענד מאן צו וואגען אונד פירציג
טויזענד מאן צו פוסע ; אויך שופך , דען פעלדהעררן , טערטעטע ער .
[יט] אונד דא דיא לעהנסמענגער דעס הררעור זאהען , דאס זיא פאן ישראל
געשלאגען ווארען , שלאסען זיא פרידען מיט דויד , אונד אונטערוואר .
פען זיך זיינער רעגירונג ; ארם וואללטע נון ניכט מעהר דען זעהנען
עמוקס העלפען .

כ [א] אבער אלו דאן יאהר הערום וואר , צור צייט , דא דיא
קעניגע אינם פעלד ציהען , פיהרטע יואב דיא העערעסמאכט ,
פערדערבטע דאן לאנד דער זעהנע עמוקס , קאם אונד בעלאגערטע
רבה , וועהרענד דויד אין ירושלים בליב . יואב עראכערטע רבה , אונד

ב א ו ר

לפני יסאל , ויאספו יחד וישלחו מלאכים וכו' . ונשואל (סס פסוק ט"ז) : וישלח
הדרעור , ויוסא את ארם אשר מעבר הנהר , ויבואו חילם . ושופך . כפ"א , ונשואל (סס) ;
ושובך בכ"ח , כחילוף אותיות הספה . (יז) ויבא אליהם ויערוך אליהם . ונשואל
(סס פסוק י"ז) : ויבא חלמה . ויערוך דויד וכו' . ונשואל (סס) : ויערכו ארם לקראת
דוד , וילחמו עמו . (יח) שבעת אלפים רכב וארבעים אלף איש רגלי . ונסכר שמו
(סס פסוק י"ח) : שבע מאות רכב וארבעים אלף פרשים , ומה שאומר נשואל שבע מאות
רכב , רובה לומר שבע מאות רכב בחור , ולא מנה שאר הרכב , וזוה הספר מנה כל הרכב ,
שהיו שבעת אלפים , ושם מנה הפרשים , שהיו ארבעים אלף , ולא מנה הרגלים , והנה
מנה הרגלים , ולא מנה הפרשים . (רד"ק) . (יט) עבדי הררעור . ונשואל (סס)
פסוק י"ט) : כל המלכים , עבדי הררעור , ונראה , כי המלכים ההם היו נותנים מס
להדרעור , מלך נובה , וטלכותחת ממלתו , ובלה"ע יקראו מלכים ורוזנים כאלה (פאזאל
לען , לעהנסמענגער) . ולא אבה ארם וגו' . ונשואל (סס) : ויראו ארם להושיע
ער את בני עמו .

כ (א) לעת השובת השנה . אחר אשר עברה שנה מעת היות המלמה , הזכרת
בפרשה הקודמת , ושנה השנה הקדשה לבוא . ויך יואב את רבה ויהרסה .
נשואל (ב' י"ב כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט) כתוב בענין אחר : וילקח יואב ברנת בני עמו ונוג'
(ב)